

שיעור סימן צא סעיף ה-ו

א. בכמה נאסר

אם הכל כחוש

חולין צז: הנהו אטמהתא (חתיכות בשר) דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא אסר, רב אחא בר רב אשי שרי; אתו שיילוה למר בר רב אשי, אמר להו: אבא שרי.

רי"ף לד: ההיא אטמתא דאימלחן בבי ריש גלותא בגיד נשיא, רבינא אסר ורב אחא שרי, אתו ושיילוה למר בר רב אשי אמר להו אבא שרי, **וכן הלכתא.**

רא"ש סימן כד: ומיהו יראה שאין צריך להחמיר ברותח דמליחה **ודי בקליפה**. ואף על גב דרבינא בעי למימר דמליח הוי כרותח דמבושל, הא איתותב, ולפי מאי דאיתותב לא מחמרי ביה אפילו כרותח דצלי ולא בעי כדי נטילה. וכמדומה שראיתי שהורה **רבינו מאיר** ז"ל כן.

רשב"א (הארוך ב"ד ש"א ג.): כל רותח דמליח, באיסור שאינו מפעפע **אינו צריך רק קליפה** כרותח דצלי, ואעפ"י שמוהל יוצא מן הבשר על ידי מליחה, אינו כרוטב שבמבושל להוליד את האיסור ולהבליעו ביותר מכדי קליפה.

חולין קיב: אמר רב נחמן: **דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין**; היכי דמי? אי בכלי שאינו מנוקב אפי' עופות ועופות נמי אסירי! אי בכלי מנוקב אפי' דגים ועופות נמי שרי! לעולם בכלי מנוקב, ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטי, ועופות קמיטי, בתר דניחי דגים פליטי עופות, והדר בלעי מיניה.

חידושי הרמב"ן חולין קיב: והוי יודע **שכדין הדגים כך דין הבשר** שבשניהם מלוחין **אסור**, וכן טמא מליח וטהור תפל. ... ואף על גב דאמרינן בפסחים (עו.) חס לתוך צונן בקליפה מותר, והכא בין שטמא עליון או תחתון, טמא מליח שהוא פולט לתוך טהור תפל, חס לתוך צונן הוא, שזה פולט וזה בולע, ואמאי קתני אסור לגמרי. ויש לומר מתוך שהוא פולט לתוכו כל שעה ושעה טפות מלוחות שהן כחמות, **אוסרין אותו לגמרי**, שלא אמרו קולף אלא כגון חתיכה רותחת לתוך חלב צונן שהוא מתגבר עליו ומצננו, אבל הכא כוליה חאים מרוב טפות מלוחות שהן חמות בעצמן, כך נראה לי וכן עיקר...

הראיה העיקרית של הרמב"ן מדגים עם עופות שמשמע שכל הדג נאסר ולא רק כדי קליפה. החולקים יתרוצו שאין ראיה משם שהדגים שונה שרפו קרמיהו.

ר"ן חולין מב. - אבל אם היו שניהם מלוחים אסורים ... דבכל איסור שע"י מליחה סגי ליה **בקליפה**, וכן דעת הרא"ה ז"ל. אבל דעת הרמב"ן ז"ל מחמיר ואומר דהכא כוליה חיים מרוב טפות מלוחות שהם

חמות בעצמן, ויותר נ"ל דברי הרא"ה ז"ל, ומיהו הוא ז"ל מצריך **נטילת מקום** ואמר דבפסחים (עה): מוכח בהדיא דברותח דצלי בעינן נטילת מקום, ואיני מודה לו בזה ...

ב"י: ולא לגמרי לאסור כולו אלא כדי קליפה. כן העלה **הרא"ש** בפרק ג"ה (סי' כד) ... וכבר כתבתי בסימן ע' שכן דעת **הרשב"א** ו**הר"ן** (מב.). שלא כדעת **הרמב"ן** (חי' קיב): וכנראה מדברי **הרמב"ם** (הל"ד) **שאוסר הכל**. וגם לא כדעת **הרא"ה** דמצריך **נטילת מקום**.

סימן צא סעיף ה: ... ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא, אפילו לאחר שהדיח, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, **לאסור כדי קליפה...**

אם אחד שמן

חולין צו: והאמר רב הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו! שאני **חלב דמפעפע**.
חולין צז: הנהו אטמהתא (ירך) דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא אסר, רב אחא בר רב אשי שרי.

שאלה: האם גם במליחה אומרים שחלב מפעפע?

- הרמב"ן: **דבמליחה אפילו חלב שמן אינו מפעפע**, ואף על גב דאמרינן דמליח הרי הוא כרותח דצלי, היינו לאפוקי מרותח דמבושל, אבל להא מילתא גריע מצלי

- **חולין צח ע"א**: "ההוא כזיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבשרא סבר רב אשי לשעורי במאי דבלע דיקולא", וכתב הר"ן משמע לכאורה דבשר הוא שנמלח בסל, וש"מ דחלב במליחה מפעפע, דאי לא למה ליה לשעוריה, בקליפה סגי לה.

ר"ן על הרי"ף לד: ורב אחא שרי. דס"ל דמליח הרי הוא כרותח דצלי ובקליפה או בנטילת מקום סגי. וכי תימא וכי הוי כרותח דצלי מאי הוי נימא דמפעפע, כדאמרינן לעיל דחלב מפעפע אפילו לצלי, י"ל דלא עדיף שומן דגיד הנשה מחלב כחוש דאמרינן לעיל דלא מפעפע, וכמו שכתבתי למעלה. והרמב"ן ז"ל תירץ דבמליחה אפילו חלב שמן אינו מפעפע, ואף על גב דאמרינן דמליח הרי הוא כרותח דצלי, היינו לאפוקי מרותח דמבושל, אבל להא מילתא גריע מצלי, דאע"ג דחלב בצלי מפעפע במליחה אינו מפעפע. והרשב"א ז"ל חולק בדבר, דכיון דרבינא ס"ל דמליח כרותח דמבושל דעדיף מצלי, היכי נימא לדידן דגריע מיניה, אלא ודאי משמע דכל דמפעפע בצלי מפעפע במליחה, וכדברי הרב רבינו שלמה בן אדרת ז"ל נ"ל, מדאמרינן לקמן (צח). ההוא כזיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבשרא סבר רב אשי לשעורי במאי דבלע דיקולא, ומשמע לכאורה דבשר הוא שנמלח בסל, וש"מ דחלב במליחה מפעפע, דאי לא למה ליה לשעוריה, בקליפה סגי לה.

רשב"א (הארוך ב"ד ש"א ה.): ונראים לי הדברים ברורים שכל **איסור מפעפע** כחלב של בהמה שמינה בין נתבשל עם החתיכה בין נצלה בה **ואפילו נמלח עמה, משערין אותו בששים**, ואם יש בהיתר ששים כנגד האיסור מותר, ואם לאו אסור. ולא שנא איסורי תורה ולא שנא איסור של דבריהם, דכל דתיקון כעין דאורייתא תיקון.

טור סימן קה: וכי היכי דמפלגינן בצלי בין כחוש לשמן הוא הדין נמי בחום של מליח, שאם החתיכה שמינה ונמלחה בחלבה או **איסור מליח וההיתר תפל והוא שמן, מפעפע בכולה ואוסר כולו**.

ש"ך יט: שאם היתה שמנה כו'. כלומר **דאם היתה אחת מהן שמינה או הגבינה או הבשר, הכל**

סימן צא סעיף ו: היכא אמרינן דאינו אסור אלא כדי קליפה, כשאין שום אחת מהחתיכות שמינה, שאם היתה שמינה כולה אסורה, וכן חברתה אסורה כולה, מפני שהשומן מפעפע. (ועיין לקמן סימן ק"ה).

אסור דאזיל האי ומפטם להאי והוי כאילו הכל שמן, וכדלעיל סי' ע' ס"ד וסי' ק"ה.

ש"ך כ: וע"ל סי' ק"ה ס"ט. **נתבאר דלדידן אין חילוק בין כחוש לשמן, וכל מליחה אנו משערין בס' וע"ש**.

כה"ח ס: ועיין בדברינו סי' ק"ה או' ס"ח שכתבנו דכ"ה ג"כ מנהג הספרדים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל, **שכל מליחה אנו משערין בס' בין כחוש בין שמן יעו"ש**.

מליח עליון או תחתון

חולין קיג. דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר... כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל... אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור.

תוספות טהור מליח וטמא תפל מותר - גבי מליח כרותח, **לא**

שייך לא עילאה גבר ולא תתאה גבר, ואפילו קליפה לא בעי, אף על גב דאמרינן (פסחים עו.) גבי עילאה ותתאה אדמיקר ליה בלע...

ב"י: ואינו תלוי בין אם הוא עליון או תחתון אלא בין עליון או תחתון, המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. כבר כתבתי **בסימן ע' (קטו. ד"ה בשר שחוטה)** שזהו דעת **התוספות והרא"ש** בפרק כל הבשר גבי טהור מליח וטמא תפל, וכתבתי שם שדעת **הרשב"א** (תוה"ק ב"ד ש"א ב:) לחלק בין מליח עליון למליח תחתון, וכתב רבינו **שתי הסברות בסימן ק"ה**.

דוג': בשר טמא כחוש מליח תחתון ובשר כשר כחוש לא מלוח עליון: **הכשר קליפה** כי מליחה בכחוש אוסר כ"ק וכי הטמא פולט והטהור בולע

בשר טמא כחוש מליח עליון ובשר כשר כחוש לא מלוח תחתון : גם נאסר כדי קליפה כי הטמא פולט והטהור בולע

בשר טמא כחוש לא מליח תחתון ובשר כשר כחוש מלוח עליון : הכשר בהדחה
בשר טמא כחוש לא מליח עליון ובשר כשר כחוש מלוח תחתון : הכשר בהדחה

ב"י : ומ"ש ואם הבשר מליח והגבינה תפילה, הבשר שרי בהדחה וכו' ואם איפכא איפכא. כלומר שאם הבשר תפל והגבינה מלוחה הבשר צריך קליפה והגבינה שריא בהדחה, גם זה מבואר ממה שכתבתי ורבינו סתם הדברים כאן כדעתו **וכדעת הרשב"א והמרדכי שכתבתי בסימן ע'** (ד"ה כתב בשבלי הלקט) דטהור מליח וטמא תפל דאמרין דשרי, אפילו בנוגעים זה בזה שרי, **ושלא כדעת הר"ן** שכתב דלאו בנוגעים זה בזה עסקינן אלא שעומדים בסמוך, בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה, **דמשמע מדבריו שאם היו נוגעים זה בזה היה אסור משום דהוה ליה שניהם מלוחים**, ומיהו מאי דמשמע מדבריו שאוסר כשעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה כשטמא מליח וטהור תפל או בשניהם מלוחים, כ"כ בספר התרומה (סי' סג).

דרכי משה ד : ועיין לקמן סימן ק"ה (ד"מ אות י) **דאנו נוהגין לשער בכל מליחה בששים, ואין חילוק בין שמן לכחוש.**

סימן צא סעיף ה : ... ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון, לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. הלכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה, צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם. ואם אחד מהם מלוח והשני תפל, המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה. הגה : וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' (רוב המורים קמאי ובתראי). ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין.

פרי חדש יא : ואין חילוק כו'. דוקא בכחוש אין חילוק משום דעל כל פנים קליפה בעי, ולא שייך בזה תתאה גבר, אבל בשמן יש חילוק כמו שמתבאר מדברי המחבר לקמן בסימן ק"ה (סי' יא) ולעיל בסימן ע' (סי' ד), ע"ש ... וכ"כ הכה"ח (טל).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף יא

זה שאמרנו באיסור מליח והיתר תפל שאם הוא שמן אוסר עד שיהא בו ששים לבטלו, דוקא כשהיה האיסור המליח למטה וההיתר תפל למעלה, משום דתתאה גבר. אבל אם היה ההיתר תפל למטה, והאיסור המליח למעלה, אינו אוסר אלא כדי קליפה. הגה : ויש חולקין ואומרים דבמליח אין חילוק אם הוא למעלה או למטה (תוספות והרא"ש וסמ"ק והטור והגהות מיימוני). והכי נהוג.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן ע סעיף ג

בשר שחוטה שמלחו עם בשר טריפה, או שהטריפה מלוחה והכשירה תפלה והם נוגעים זה בזה, אסור כדי קליפה. שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה, בולעת מצירה. **אבל אם הכשירה מלוחה והטריפה תפלה, מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשירה למעלה, בין נתנה למטה.** ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה, וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך, בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה. **הגה: וכשהטריפה מלוח וכשר תפל, אפילו בכהאי גונא אסור.** וע"ל סימן ק"ה מאלו דינים.

דוג': טמא שמן מליח תחתון וטהור תפל עליון : נאסר כולו בין למרן בין לרמ"א
טמא שמן עליון מליח וטהור תפל שמן תחתון : למרן הטהור בקליפה ולרמ"א צריך 60 שאין הבדל בין עליון לתחתון גם בטמא מליח עליון דינו כמו בתחתון.
טמא מליח כחוש עליון וטהור תפל כחוש תחתון : לרמ"א צריך 60 בהיתר נגד האיסור משום שיש לצרף שתי חומרות גם כחוש נחשב כשמן וגם אין הבדל אם המליח הטמא למטה או למעלה ולמרן בקליפה.

כה"ח ס : ועיין בדברינו ס"י ק"ה או' ס"ח שכתבנו דכ"ה ג"כ מנהג הספרדים להחמיר כדברי מור"ם ז"ל, **שכל מליחה אנו משערין בס' בין כחוש בין שמן יעו"ש.**
כה"ח נט : והא דאמרנו שאם היתה שמינה כולה אסורה היינו אם המלוחה למטה, אבל אם המלוחה למעלה אינו נאסר אלא כד"ק כמ"ש לעיל ס"י ע"י סעי' ל' וכ"כ הפר"ת או' י"ל.

למסקנה האשכנזים נוהגים 2 חומרות : חוששים שכל בשר נחשב שמן וגם אם המליח למעלה והוא שמן אוסר ב 60.
הספרדים מחמירים רק חומרה אחת וי"א גם לא אחת.

אבל שמעתי מחכם יעקב שאם בירר אצל איטליז מומחה שהבשר כחוש יש לנהוג כמרן שנאסר בכ"ק.

תפל ומליח

חולין קיג. דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר... כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל... אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור.
רש"י : תפל - מבלי מלח, דהשתא לא פליט טמא מידי, אבל שניהם מלוחים דטמא נמי פליט אסור, וכ"ש טמא מליח וטהור תפל.

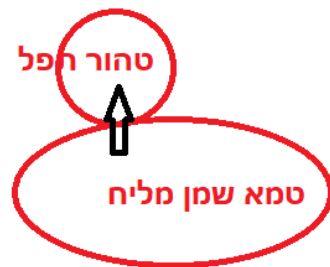
וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (קצר שם ב.) אם היה הטהור מליח והטמא תפל מותר, **לפי שאין חום המלח גדול שיפליט החתיכה שלא נמלחה אף על פי שהחתיכה המלוחה נוגעת בה,** אלא החתיכה המלוחה מבלעת את החתיכה התפלה מה שהיא פולטת, **ואינה מפליטה ציר של עצמה אלא מעט, ואותו המועט אין בו כח להבלע בחתיכה המלוחה מפני שהחתיכה המלוחה פולטת, וכל שהיא פולטת הרבה אינה בולעת אותו המועט.**

וזה שלא כדברי הר"ן (שם) שכתב דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, לאו בנוגעים זה בזה עסקינן אלא שעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה, וכתב עוד טמא מליח וטהור תפל אסור משום דטמא מליח פולט ציר, וציר זה שהוא רותח מחמת מלח נבלע בטהור ואוסרו, ואף על פי שהטהור אינו מליח כל כך מחמת בליעתו שלא יהא נאכל מחמת מלחו, ולעיל אמרינן דלא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא כשאינו נאכל מחמת מלחו, היינו לומר שאין הפשר רותח, אבל מכל מקום ציר זה הנופל עליו רותח הוא ונבלע בו, ומיהו הפשר צונן חשבינן ליה, דמשום הכי אמרינן טהור מליח וטמא תפל מותר, שאע"פ שנבלעים בתוכו טיפות רותחות מן הטהור, אעפ"כ אינו מתחמם כ"כ עד שיפלוט.

סימן ע סעיף ג : "בשר שחווטה שמלחו עם בשר טריפה, או שהטריפה מלוחה והכשירה תפלה והם נוגעים זה בזה, אסור כדי קליפה. שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה, בולעת מצירה. אבל אם הכשירה מלוחה והטריפה תפלה, מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשירה למעלה, בין נתנה למטה. ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה, וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך, בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה. הגה: וכשהטריפה מלוח וכשר תפל, אפילו בכהאי גוונא אסור.

מין כ"ק. לרמ"א נאסר ב 60

למין ולרמ"א נאסר ב 60

לרמ"א טהור נאסר כולו אם אין בו 60. משום 2 חומרות

איסור צלול מלוח

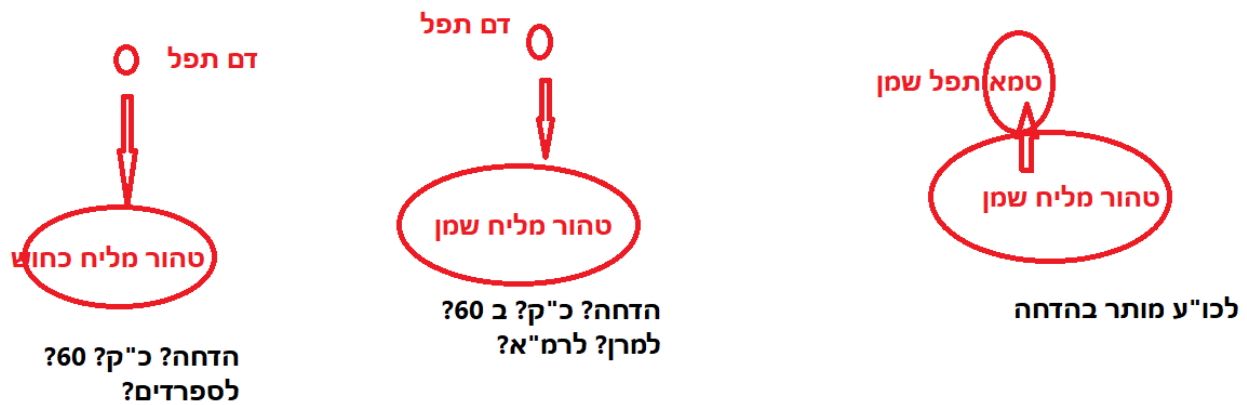
תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד א

ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא, שרייה רב חיננא בריה דרבא מפשרוניה; אמר רבא: מאן חכים למישרי כי האי גוונא, אי לאו רב חיננא בריה דרבא מפשרוניה! קסבר: כי אמר שמואל מליח הרי הוא

כרותח, הני מילי - היכא דאינו נאכל מחמת מלחו, אבל האי כותחא - הרי נאכל מחמת מלחו, והני מילי - חי, אבל צלי - בעי קליפה, ואי אית ביה פילי - כוליה אסור, ואי מתבל בתבלין - כוליה אסור

דרכי משה ה' : כתב המרדכי (סי' תשיח) בשר חי או צלי שנפל עליו חלב, בין יש מלח בשניהם או בבשר לבדו, הכל אסור עד ששים, כיון שהאיסור הוא צלול רק שיהא מלוח כראוי שיחשב כרותח מחמת אותו מלח עכ"ל, וכ"ה בהגהות מיימוניות (פ"ט אות ס) וכ"ה בשערי דורא, ובית יוסף כתב סימן ע' די"ש חולקים בזה.

סימן צא סעיף ה' : הגה: והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי, היינו שהטמא יבש, אבל אם הוא דבר צלול, נאסר הטהור, מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו בולע האיסור שאצלו ושניהם אסורים. ודוקא שהטהור לח קצת, אבל אם הוא יבש לגמרי, אינו בולע מדבר לח שאצלו...

בשר כחוש: מרן? רמ"א?
 בשר שמן: מרן? רמ"א?
 דין החלב?

בשר כחוש: למרון: הבשר כ"ק, חלב מותר כר"ת ולא כריב"א. בשר שמן: תתאה גבר כ"ק לרמ"א: אין דין תתאה גבר וגם לא בקיאים בכחוש. בשר נאסר כולו. לספרדים: כיון שהתחתון קר. כ"ק. ט"ז ט: הלכך בשר וגבינה המלוחין. לחין כן צ"ל.

פרי חדש יג: אבל אם הוא דבר צלול נאסר הטהור כו'. הטעם לפי שכשהטמא יבש תפל אין כח במלח שבטהור להפליטו, אבל כשהוא צלול נבלע בטהור ונאסר. ולדעת ההג"ה לקמן בסימן ק"ה סעיף י"א, בכל גוונא אסור משום דבמליחה לא שייך תתאה גבר, אבל לדעת המחבר אם הטמא צלול למטה אינו נאסר הטהור אלא כדי קליפה. ואין לסמוך על זה זולתני בהפסד מרובה, וכמו שכתבתי לעיל בסימן ע' ס"ק כ' ע"ש...

ש"ך יד: היינו שהטמא יבש כו'. ובהגהת ש"ד שהביא הב"י בסי' ע', משמע דחלב רך שאינו מהותך לא מיקרי דבר צלול, וכן הוא בהגהת אשר"י פכ"ה מא"ז וכ"פ מהרש"ל פכ"ה ס"ס פ'.

ש"ך טו: נאסר הטהור מאחר שאינו מלוח דמחמת מלחו כו'. כצ"ל, ול"ד לבשר רותח שנפל לתוך חלב צונן דלא נאסר אלא כדי קליפה, ולא אמרינן דמחמת רתיחתו בולע האיסור צלול שאצלו, דהתם כיון דתתאה גבר נצטנן הבשר, אבל במליחה לא שייך תתאה גבר.

ש"ך יז: אבל אם הוא יבש כו'. משמע אפילו מלוח הכל מותר, וכן כתב האו"ה שם.

פרי חדש טו: אבל אם הוא יבש כו'. ואפילו מלוח הכל מותר, דהוה ליה כאלו לא נמלח הואיל וכבר נתייבש ממלחו, תורת חטאת כלל כ"ב דין ג. ולפי מה שכתבתי לעיל בס"ק י', דלא אמרינן פסק כח המלח, א"כ כשמתלחח חוזר ומתעורר ובולע מהלח שאצלו, ויש לאסור אפילו ביבש לגמרי. וכן דעת הגהות אשרי (חולין פ"ח סימן לג) לאסור, וכמו שכתבתי למעלה בס"ק י' משמו, וכן עיקר.